

The Tender and Delicate Women whose Feet Never Touched the Ground

Martha Bat Boethus. Text and Subtext

-א-

1. Talmud Gittin 57a - מסכת גיטין דף נו עמוד א

שדריה עילוייהו לאספסינוס קיסר. אתא, צר עלה תלת שני. הוּוּ בה הנהו תלתא עתירי: נקדימון בן גוריון, ובן כלבא שבוע, ובן ציצית הכסת:

נקדימון בן גוריון, שנקדה לו חמה בעבורו;

בן כלבא שבוע, שכל הנכנס לביתו כשהוא רעב ככלב, יוצא כשהוא שבע;

בן ציצית הכסת, שהיתה ציצתו נגרת על גבי כסתות.

איכא דאמרי: שהיתה כסתו מוטלת בין גדולי רומי. חד אמר להו: אנא זיינא להו בחיטי ושערי, וחד אמר להו: בדחמרא ובדמלחא ומשחא, וחד אמר להו: בדציבי, ושבחו רבנן לדציבי; דרב חסדא כל אקלידי הוה מסר לשמעיה בר מדציבי, דאמר רב חסדא: אכלבא דחיטי בעי שיתין אכלבי דציבי. הוה להו למיזן עשרים וחד שתא. הוּוּ בהו הנהו בריוני, אמרו להו רבנן: ניפוק ונעביד שלמא בהדיהו, לא שבקינהו. אמרו להו: ניפוק ונעביד קרבא בהדיהו, אמרו להו רבנן: לא מסתייעא מילתא. קמו קלנהו להנהו אמברי דחיטי ושערי, והוה כפנא.

...Vespasian (the Caesar) besieged Jerusalem for three years.

There were three men of great wealth, Nakdimon ben Gurion, Ben Kalba Sabua and Ben Zitzit Hakeset.

Nakdimon ben Gurion was so called because the sun continued shining for his sake. Ben Kalba Sabua was so called because one would go into his house hungry as a dog [keleb] and come out full [sabea]. Ben Zitzit Hakeset was so called because his tzitzit [fringes] used to trail on cushions [keset]. Others say he derived the name from the fact that his seat [kise] was among those of the nobility of Rome.

One of these said (to the people of Jerusalem), "I will keep them in wheat and barley."

A second said, "I will keep them in wine, oil and salt."

The third said, "I will keep them in wood."

The Rabbis considered the offer of wood the most generous, since R. Hisda used to hand all his keys to his servant save that of the wood, for R. Hisda used to say, "A storehouse of wheat requires sixty stores of wood [for fuel]."

These men were in a position to keep the city for twenty-one years.

The Biryoni (zealots) were then in the city.

The Rabbis said to them: "Let us go out and make peace with them [the Romans]." They would not let them, but on the contrary said, "Let us go out and fight them."

The Rabbis said: "You will not succeed."

They then rose up and burnt the stores of wheat and barley so that a famine ensued.

-2-

מרתא בת בייטוס עתירתא דירושלים הויא, שדרתה לשלוחה ואמרה ליה: זיל אייתי לי סמידא. אדאזל איזדבן, אתא אמר לה: סמידא ליכא, חיותא איכא, אמרה ליה: זיל אייתי לי. אדאזל איזדבן, אתא ואמר לה: חיותא ליכא, גושקרא איכא, א"ל: זיל אייתי לי. אדאזל איזדבן, אתא ואמר לה: גושקרא ליכא, קימחא דשערי איכא, אמרה ליה: זיל אייתי לי. אדאזל איזדבן, הוה שליפא מסאנא, אמרה: איפוק ואחזי אי משכחנא מידי למיכל, איתיב לה פרתא בכרעא ומתה. קרי עלה רבן יוחנן בן זכאי: +דברים כ"ח+ הרכה בך והענוגה אשר לא נסתה כף רגלה. איכא דאמרי: גרוגרות דר' צדוק אכלה, ואיתניסא ומתה. דר' צדוק יתיב ארבעין שנין בתעניתא דלא ליחרב ירושלים, כי הוה אכיל מידי הוה מיתחזי מאבראי, וכי הוה בריא, מייתי ליה גרוגרות, מייץ מייהו ושדי להו. כי הוה קאי ניחא נפשה, אפיקתא לכל דהבא וכספא שדיתיה בשוקא, אמרה: האי למאי מיבעי לי! והיינו דכתיב: +יחזקאל ז' + כספם בחוצות ישליכו.

Martha the daughter of Boethus was one of the richest women in Jerusalem. She sent her servant out saying, "Go and bring me some fine flour." By the time he went it was sold out. He came and told her, "There is no fine flour, but there is white [flour]."

She then said to him, "Go and bring me some." By the time he went he found the white flour sold out. He came and told her, "There is no white flour but there is dark flour."

She said to him, "Go and bring me some." By the time he went it was sold out. He returned and said to her, "There is no dark flour, but there is barley flour."

She said, "Go and bring me some." By the time he went this was also sold out.

She had taken off her shoes, but she said, I will go out and see if I can find anything to eat. Some dung stuck to her foot and she died.

Rabban Yochanan ben Zakkai applied to her the verse: "*She who is most tender and delicate among you, so tender and dainty that she would never venture to set a foot on the ground.*" (Devarim 28)

Some report that she ate a fig left by R. Zadok, and became sick and died. For R. Zadok observed fasts for forty years in order that Jerusalem might not be destroyed, [and he became so thin that] when he ate anything the food could be seen [as it passed through his throat.] When he wanted to restore himself, they used to bring him a fig, and he used to suck the juice and **throw the rest away**.

When Martha was about to die, she brought out all her gold and silver and **threw it in the street**, saying, "What is the good of this to me?", as in the verse, "They shall cast their silver in the streets" (Ez 7)

Questions for discussion:

- What is the story about the servant expressing?
- Why did the servant not use his own initiative?
- Why did Martha die? (Why didn't she put on a pair of shoes?) What does this say about her?
- Rabbi Yochanan Ben Zakai quotes the verse from Devarim (see below)? Why does he use this sourcetext? (Does it connect to Martha's story? - What does Martha symbolize to Rabbi Yochanan ben Zakai??)
- How does the story about Rabbi Zadok contribute, other than an alternative scenario of Martha's death?
- In the earlier story, how does the Talmud assess the wealthy people? The Rabbis? The Biryoni (zealots)?
- What role does wealth play in this story? What is the relationship between wealth and food? Between food and the resilience of the city?

3. Devarim ch.28 - דברים פרק כח

(מט) וְיָשָׂא יְקֹנָה עָלֶיךָ גּוֹי מִרְחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּאֶשֶׁר יִדְאָה הַנָּשָׂר גּוֹי אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ: ... (נא) וְאָכַל פְּרִי בְהִמָּתְךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ עַד הַשְׁמֵדךָ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁאִיר לְךָ דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר נֶשֶׁגֶר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֶּרֶת צֹאנְךָ עַד הָאֲבִידוֹ אֹתָךְ: (נב) וְהִצֵּר לְךָ בָּכָל שְׁעָרֶיךָ עַד דֶּרֶת חֲמַתֶּיךָ הַגְּבוּהוֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אִתָּה בְּטִחַ בָּהֶן ... (נג) וְאָכַלְתָּ פְּרִי בִטְנְךָ בְּשָׂר בְּנִיךָ וּבְנִתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְקֹנָה אֱלֹהֶיךָ בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ: (נד) הָאִישׁ הָרֹב בְּךָ וְהַעֲנֵג מְאֹד תִּרְעַע עֵינָיו וּבְאִחִיו וּבְאִשְׁתּוֹ חִיקוֹ וּבְיִתְּוָהּ בְּנֵיוֹ אֲשֶׁר יוֹתִיר: (נה) מִתַּת לְאֶחָד מֵהֶם מִבְּשָׂר בְּנֵיוֹ אֲשֶׁר יֹאכֵל מִבְּלִי הַשְׂאִיר לוֹ כֹּל בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ בָּכָל שְׁעָרֶיךָ: (נו) הִרְפָּה בְּךָ וְהַעֲנֵגָה אֲשֶׁר לֹא נִסְתָּה כֹּף רַגְלָה הֵצֵג עַל הָאָרֶץ מִהַתְּעַנֵּג וּמִרֹחַ תִּרְעַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חִיקָהּ וּבְבִנָּהּ וּבְבִתָּהּ: (נז) וּבְשִׁלְיֹתֶיהָ הִיוּצֵת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבִנָּיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי תֹאכְלֶם בְּחֹסֶר כֹּל בִּסְתֵר בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ

בְּשַׁעֲרֶיךָ: (נח) אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה לראות את השם הנכבד והנורא הזה את יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

The Lord will bring a nation against you from far away, from the ends of the earth, like an eagle swooping down... They will devour the young of your livestock and the crops of your land until you are destroyed. They will leave you no grain, new wine or oil... They will lay siege to all the cities throughout your land until the high fortified walls in which you trust fall down. ... Because of the suffering that your enemy will inflict on you during the siege, you will eat the fruit of the womb, the flesh of the sons and daughters the Lord your God has given you. Even the most gentle and sensitive man among you will have no compassion on his own brother or the wife he loves or his surviving children, and he will not give to one of them any of the flesh of his children that he is eating. It will be all he has left because of the suffering your enemy will inflict on you during the siege of all your cities. **The most gentle and sensitive woman among you—so sensitive and gentle that she would not venture to touch the ground with the sole of her foot—will begrudge the husband she loves and her own son or daughter...**

If you do not carefully follow all the words of this law, which are written in this book, and do not revere this glorious and awesome name—the Lord your God—

4. Eicha Rabba 1:47 - איכה רבה פרשה א ד"ה מז

מז מעשה במרים בת בייתוס שקידשה יהושע בן גמלא ומינהו המלך להיות כהן גדול ונכנסה פעם אחת לראות ואמרה אלך ואראה אותו כשהוא קורא ביום הכפורים בבית המקדש, והוציאו לה טפסיות מפתח ביתה עד פתח בית המקדש כדי שלא יתיחפו רגליה ואעפ"כ נתיחפו רגליה, וכשמת יהושע בעלה פסקו לה חכמים סאתים יין בכל יום, והא תניא אין פוסקין יין לאשה, רבי חייא בר אבא אמר לשום זנות כמא דאת אמר (הושע ד') זנות ויין ותירוש יקח לב, רבי יחזקיה ור' אבהו בשם ר' יוחנן אמרו לתבשיליה... אמר רבי אלעזר בר' צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה שקשרו שערתיה בזנבי סוסייהם של ערביים והיו מריצין לה מירושלים ועד לוד וקראתי עליה הפסוק הזה (דברים כ"ח) הרכה בך והענוגה וגו'.

A story about **Martha (Miriam) the daughter of Boethus**. She was betrothed to Yehoshua ben Gamla, the king appointed him to be the High Priest, and they were married.

Once, she said: "I will go and see him (the High Priest) when he reads (the Torah) on Yom Kippur in the Temple." They laid out carpets for her from the entrance of her house to the gateway of the Temple so that her feet not be exposed (to the ground), even so, her feet were exposed....

When Yehoshua, her husband, died, the Rabbis assigned her (according to the terms of her Ketuba) an allotment of two seah of wine [a huge volume] every day...

R.Elazar b. Tzadok said: May I not live to see the consolation (of Jerusalem), if I did not see her hair tied to the tails of horses as they dragged her to her death from Jerusalem to Lod. I applied this verse to her (Deut 28:56): *'She who is most tender and delicate among you, so tender and dainty that she would never venture to set a foot on the ground shall begrudge the husband of her bosom, and her son and daughter.'*

5. Talmud Yoma 18a תלמוד בבלי מסכת יומא דף יח עמוד א

דאמר רב אסי: תרקבא דדינרי עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא על דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי.

Rabbi Assi said: Martha bat Boethus paid a purse of dinari to Yannai the King so that he would appoint Yehoshua Ben Gamla as the High Priest

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד ב 6. Talmud Sukka 52a

אמרו על בנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל שתי ירכות של שור הגדול, שלקוח באלף זוז, ומהלך עקב בצד גודל. ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן משום +משלי יד+ ברב עם הדרת מלך
They said about the son of Marta Bat Boethus that he would carry two thighs of a large ox, purchased at a price of 1000 zuz. He would walk "heel to toe" [in a stately manner.] His brothers, the priests, would not let him do this, due to the rule – "With many people is the honor of the king." (Mishlei 14)

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נז עמוד א 7. Talmud Pesachim 57a

תנו רבנן: בראשונה היו מניחין עורות קדשים בלשכת בית הפרוה, לערב היו מחלקין אותן לאנשי בית אב, והיו בעלי זרועות נוטלין אותן בזרוע. התקינו שיהיו מחלקין אותן מערב שבת לערב שבת, דאתין כולהו משמרות ושקלן בהדדי. ועדיין היו גדולי כהונה נוטלין אותן בזרוע. עמדו בעלים והקדישום לשמים. אמרו: לא היו ימים מועטים עד שחיפו את ההיכל כולו בטבלאות של זהב שהן אמה על אמה כעובי דינר זהב. ולרגל היו מקפלין אותן ומניחין אותן על גב מעלה בהר הבית, כדי שיהיו עולי רגלים רואין שמלאכתם נאה ואין בה דלם. תנא, אבא שאול אומר: קורות של שקמה היו ביריחו, והיו בעלי זרועות נוטלין אותן בזרוע. עמדו בעלים והקדישום לשמים. עליהם ועל כיוצא בהם אמר אבא שאול בן בטנית משום אבא יוסף בן חנין: **אוי לי מבית בייתוס אוי לי מאלתן**, אוי לי מבית חנין אוי לי מלחישתן, אוי לי מבית קתרוס אוי לי מקולמוסן, אוי לי מבית ישמעאל בן פיאבי אוי לי מאגרופן. שהם כהנים גדולים, ובניהן גיזברין, וחתניהם אמרכלין, ועבדיהן חובטין את העם במקלות.

Our Rabbis taught: At first, they used to place the skins of sacrifices in the chamber of Beth Ha-Parwah. In the evening they used to divide them among the men of the paternal division, but men of violence used to seize [more than their due share] by force. So they enacted that they should be allotted every Sabbath eve, when all the priestly houses came and received their portions together.

Yet the chief priests still seized [them] by force; thereupon the owners arose and consecrated them to Heaven [so that they belonged to the Temple and not the priesthood]. It was related: It did not take long before so many funds were donated to the Temple that the whole Temple was covered with gold panels ...on festivals they used to lay them together and place them on a platform so that the Festival pilgrims might see that their workmanship.

It was taught, Abba Saul said: There were sycamore tree trunks in Jericho, and the men of violence seized them by force, [whereupon] the owners arose and consecrated them to Heaven.

And it was of these and of such as these that Abba Saul b. Bothnith said in the name of Abba Joseph b. Hanin:

***'Woe is me because of the House of Boethus;
woe is me because of their clubs!***

*Woe is me because of the House of Hanin,
woe is me because of their whisperings!*

*Woe is me because of the House of Kathros,
woe is me because of their pens!
Woe is me because of the House of Ishmael the son of Phabi,
woe is me because of their fists!*

For they are High Priests and their sons are [Temple] treasurers and their sons-in-law are trustees and their servants beat the people with staves.'

8. כתובות סו עמ' ב

א"ר יהודה אמר רב מעשה בבתו של נקדימון בן גוריון שפסקו לה חכמים ארבע מאות זהובים לקופה של בשמים לבו ביום אמרה להם כך תפסקו לבנותיכם וענו אחריה אמן
ת"ר מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים והיו תלמידיו מהלכין אחריו ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו אמרה לו רבי פרנסני אמר לה בתי מי את אמרה לו בת נקדימון בן גוריון אני אמר לה בתי ממון של בית אביך היכן הלך אמרה לו רבי לא כדן מתלין מתלא בירושלים מלח ממון חסר ואמרי לה חסד ושל בית חמיך היכן הוא אמרה לו בא זה ואיבד את זה אמרה לו רבי זכור אתה כשחתמת על כתובתי אמר להן לתלמידיו זכור אני כשחתמתי על כתובתה של זו והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה

Rab Judah related in the name of Rab: It once happened that the daughter of Nakdimon b. Gorion was granted by the Sages an allowance of four hundred gold coins in respect of her perfume basket for one day, and she said to them, 'May you grant such allowances for your own daughters!' and they answered after her: "Amen!" Our Rabbis taught: It once happened that R. Johanan b. Zakkai left Jerusalem riding upon an ass, while his disciples followed him, and he saw a girl picking barley grains in the dung of Arab cattle. As soon as she saw him she wrapped herself with her hair and stood before him. 'Master', she said to him, 'feed me'. 'My daughter', he asked her, 'who are you?' 'I am', she replied, 'the daughter of Nakdimon b. Gorion'. 'My daughter', he said to her, 'what has become of the wealth of your father's house?' 'Master', she answered him, 'is there not a proverb current in Jerusalem: "The salt of money is diminution?"' (Others read: Benevolence). 'And where [the Master asked] is the wealth of your father-in-law's house?' 'The one', she replied, 'came and destroyed the other'. 'Do you remember, Master', she said to him, 'when you signed my kethubah?' 'I remember', he said to his disciples, 'that when I signed the kethubah of this [unfortunate woman], I read therein "A million gold denarii from her father's house" besides [the amount] from her father-in-law's house'